

Rahvatervishoiu seaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Terviseameti järelevalve tööprotsesside jaoks luuakse järelevalvemenetluse infosüsteem (MEIS), mis võimaldab nii ametnikul kui menetlusosalisel teha kõik toimingud ühes keskkonnas. Nii ei tule ametil ega menetlusosalisel edaspidi navigeerida erinevate keskkondade vahel (dokumendihaldussüsteem, e-post, paberid). Seeläbi tõuseb protsessi kiirus, kvaliteet kui ka kasutajate rahulolu. Tänapäeval eelistatakse mugavaid ja kiireid lahendusi asutustega suhtlemiseks. Loomulikult ei välista see vajadusel teiste suhtluskanalite kasutust.

Terviseameti vee terviseohutuse infosüsteemil (VTI) muudetakse nimi, täpsustatakse eesmärk ja andmekoosseisud. Nime muudatus ja täpsustused toetavad laiemalt elukeskkonna ohutuse ja keskkonnatervishoiu riskide hindamist. Infosüsteemi uus nimetus on edaspidi keskkonnatervishoiu infosüsteem (KTI). Senine nimetus on liiga kitsas ega ole kooskõlas infosüsteemi tegelike eesmärkide ega võimaldatud teenustega. Küsimus ei ole pelgalt vee ohutuses, vaid laiemalt seeläbi ka keskkonnatervishoius, mida infosüsteemi andmete alusel laiemalt hinnatakse ja mille kohta antakse teavet ka avalikkusele. Seega vajab eesmärk ja andmestik täpsustamist. Tulevikus võib infosüsteemi kasutusala veelgi laieneda, põhjendades praegust nime muutmise vajadust veelgi.

Terviseameti laboriinfosüsteem (TALIS) võimaldab koondada Terviseameti senised laboriteenused ühtsetele alustele, muutes ameti tegevuse läbipaistvamaks. Kuigi ameti ülesanded on reguleeritud eriseadustes ja eelnõuga uusi kohustusi ei looda, ei ole laboriteenuste osutamine praegu ameti tegevuse ega isikuandmete töötlemise vaates piisavalt läbipaistev. Edaspidi on infosüsteem reguleeritud sarnaselt teistele riigi infosüsteemi kuuluvatele andmekogudele, võimaldades riskasutada andmekogude andmeid ja tagades seeläbi efektiivsema teenuse osutamise ning vähendades teenuseosutajate halduskoormust.

Eelnõu rakendamise tulemusena on nii järelevalve (MEIS) kui ka ameti osutatavad teenused (TALIS) efektiivsemad vähendades haldus- ja töökoormust. Kõik vajalikud arendused on tehtud ning arenduskulud on kantud välisvahenditest.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja koostamist on koordineerinud Sotsiaalministeeriumi rahvatervishoiu osakonna juhataja Heli Laarmann (heli.laarmann@sm.ee) ja selles osalesid samast osakonnast keskkonnatervishoiu poliitika juht Aive Telling (Aive.Telling@sm.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Kristella Kukk (kristella.kukk@sm.ee) ning eelnõuga kaasnevaid mõjusid hindas Sotsiaalministeeriumi analüüsiosakonna analüütik Evelin Tähtväli (evelin.tahtvali@sm.ee). Eelnõu ettevalmistusse kaasati väliseid eksperte (Nele Nisu). Eelnõu koostamisse olid kaasatud Terviseameti õigusosakonna juhataja Agne Ojasaar (agne.ojasaar@terviseamet.ee), keskkonnatervise osakonna juhataja Heidi Käär (heidi.kaar@terviseamet.ee), sama osakonna teenuse juht Pilleriin Kalmus (pilleriin.kalmus@terviseamet.ee) ja nõunik Leena Albreht (leena.albreht@terviseamet.ee), analüüsi- ja arendusosakonna infoturbejuht Mihkel Näks

(mihkel.naks@terviseamet.ee), infosüsteemi peakasutaja Evelin Mals (Evelin.mals@terviseamet.ee) ja sama osakonna IT-arenduste projektijuht Katharina-Rosande Talviste (katharina-rosande.talviste@terviseamet.ee). Eelnõu üldist kontseptsiooni tutvustati eelnevalt Andmekaitse Inspektsiooni ja Justiits- ja Digiministeeriumi kolleegidele.

Eelnõu toimetatakse keeleliselt pärast esimest kooskõlastusringi.

Eelnõu väljatöötamisel ei koostatud väljatöötamiskavatsust, sest eelnõu rakendamisega ei kaasne olulist õiguslikku muudatust või muud olulist mõju ([hea õigusloome ja normitehnika eeskiri](#), § 1 lõike 2 p 5). Terviseamet teostab täna nii järelevalvet kui ka osutab laboriteenuseid. Ühtegi uut kohustust isikutele ei kehtestata. Muudatused on eelkõige korralduslikku laadi ning aitavad paremini korraldada Terviseameti sisemist töökorraldust ja muuta andmetöötluse läbipaistvamaks.

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse rahvatervishoiu seaduse redaktsiooni avaldamismärkega [RT I, 18.03.2026, 17 ning tervishoiuteenuste korradamise seaduse redaktsiooni avaldamismärkega . RT I, 30.06.2026, 133.](#)

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik poolthääle enamus.

Eelnõu ei ole seotud teiste menetluses olevate eelnõudega ega otseselt ka Euroopa Liidu (EL) õiguse rakendamisega, kuna selles EL-i õigust üle ei võeta. Küll aitavad teatud muudatused tagada paremini seniste kohustuste täitmist. Näiteks KTI-ga seotud muudatused, mis parandavad andmete liikumist ja teabe kättesaadavust aitavad paremini täita keskkonnatervishoiuga seotud ülesandeid.

Eelnõu ei ole seotud [Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga](#), kuid panustab avalike teenuste juhtimisse ja kasutajakesksuse juurutamisse – järelevalve on inimkeskne ning kogu protsess võimalikult kasutajasõbralik. Samuti panustab see andmepõhisesse riigivalitsemisse, võimaldades teha kvaliteetseid otsuseid.

Eelnõu on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses ([IKÜM](#)) ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs käesoleva eelnõu seletuskirja punktis 6.2.

Eelnõus kavandatud arendused (MEIS, TALIS) on rahastatud välisvahenditest.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõu eesmärk on:

1. Muuta Terviseameti järelevalvemenetlused elektroonseks, kiiremaks ja läbipaistvaks.
2. Tagada Terviseameti laboriteenuste läbipaistev, tõhus ja kvaliteetne korraldus ühtse infosüsteemi kaudu.
3. Parandada Terviseameti keskkonnatervishoiu ülesannete täitmist ning teenuste ja teabe kättesaadavust.

Kehtiv regulatsioon ei võimalda viia läbi järelevalvemenetlusi ühtsetel standarditel ja infosüsteemis piisavalt tõhusalt. Praegu on ameti menetlused killustunud süsteemides ega suhtle riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogudega, suurendades ajakulu ja koormates andmete

esitajaid. Kehtiv VTI kui infosüsteemi nimetus ei kajasta tegelikke infosüsteemi eesmärgi ning on eksitav.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kolmest paragrahvist. Esimene käsitleb rahvatervishoiu seaduses kavandatud muudatusi, teine tervishoiuteenuste korraldamise seaduses kavandatud muudatusi ning kolmas sätestab seaduse jõustumise.

Eelnõu § 1 koondab rahvatervishoiu seaduses kavandatud muudatused.

Punktiga 1 asendatakse arv „29“ arvuga „29²“, kuna RTHS-i lisandub kaks uut infosüsteemi ning nende volitusnormi üldine raamistik on reguleeritud §-s 23. Muudatus järgib seaduses sätestatud peatüki ülesehitust, mistõttu ei ole vaja volitusnormi piires uute infosüsteemide sätete (§-d 29¹ ja 29²) juures eraldi reguleerida. Paragrahvi 23 lõikeid 2–5 ei muudeta, kuna neis sätestatud erireeglid on seotud eelkõige §-des 24–28 nimetatud andmekogude eesmärkide ja andmetöötlemisega. TALIS ja MEIS on vastavalt laboriteenuse osutamiseks ja järelevalvemenetluse läbiviimiseks kasutatavad infosüsteemid, mille andmekoosseis, juurdepääs ja säilitamistähtsused reguleeritakse eraldi. Samuti ei nähta nende infosüsteemide puhul ette § 23 lõikes 5 sätestatud üldist terviseandmete edastamist tervise infosüsteemist. Seetõttu ei ole § 23 lõigetes 2–5 sätestatud erireeglite laiendamine TALIS-ile ja MEIS-ile vajalik.

Punktiga 2 muudetakse vee terviseohutuse infosüsteem (VTI) keskkonnatervishoiu infosüsteemiks (KTI). Muudatuse eesmärk on anda edasi tänase infosüsteemi tegelik sisu. Küsimus ei ole pelgalt vee ohutuses, vaid keskkonna ohutuses laiemalt, mistõttu on varasem infosüsteemi nimi eksitav. Ka praegu ei piirdu infosüsteemi eesmärk üksnes joogiveega, vaid hõlmab ka valgalade ja toitealadega seotud riskide hindamist. Seega sisaldab infosüsteem laiemat teavet, mis on oluline keskkonnatervishoiu seisukohast. Seetõttu tuleb infosüsteemi nimetus viia kooskõlla selle olemasoleva sisu ja kavandatavate arengutega, sealhulgas võimaliku kasutusala laienemisega näiteks sageduslubade või kemikaaliohutuse valdkonda. Riigi infosüsteemi haldussüsteemis ([RIHA](#)) on nimetuse muutmise menetlus algatatud.

Terviseamet reageerib veega seotud ohuolukordadele, kogub ja avalikustab vee kvaliteedinõuetele vastavuse andmeid ning teeb rahvusvahelist koostööd joogiveest ja looduslikust mineraalveest tingitud terviseohtude kõrvaldamisel.¹

Juba praegu võimaldab infosüsteem luua teenuseid, mida kasutavad era- ja ärikliendid ning mis hõlmavad oluliselt laiemat teavet kui üksnes veega seotud andmed. Tulevikus suureneb infosüsteemi roll elukeskkonna, sealhulgas tervist toetava ja ohutu keskkonna analüüsimisel ja hindamisel ehk veelgi.

Punktiga 3 sõnastatakse keskkonnatervishoiu infosüsteemi (senise VTI) eesmärk uues sõnastuses ning seaduses jäetakse täpsustamata andmete esitamise viis ehk kuidas andmeid esitada.

Infosüsteemi eesmärki on täpsustatud, tuues senisest paremini esile andmete kogumise erinevaid eesmärgi ja rõhutades teabe avalikustamist. Näiteks esitatakse andmekogusse nii joogivee kontrollikavasid, seirekalendrid kui joogivee kvaliteedi muutustega seotud

¹ Terviseamet (2025). Joogivee ja loodusliku mineraalvee käitlemine, <https://terviseamet.ee/keskkonnatervis/joogivee-ja-loodusliku-mineraalvee-kaitlemine>.

juhtumeid. Andmekogu võimaldab koostada esitatud andmete alusel ka riskihinnanguid ning avalikustada ühiskonnale olulist teavet vee kvaliteedi kohta. Seetõttu on eesmärki seaduses täpsustatud.

Veeseadus juba reguleerib joogivee riskihindamist (vt [VeeS](#) § 85²–85⁶) ning juba praegu koostavad kohustatud isikud analüüse ja riskihinnanguid. Selline vajadus on esile kerkinud ka infosüsteemi kasutajate endi poolt, sest võimaldab hõlmata riskihinnangu koostamiseks vajalikud andmed mugavamalt ning vähendada oluliselt analüüsi või riskihinnangu tegemiseks kuluvat aega. KTI-sse on kavandatud mitu funktsionaalsust, mis peaksid tulevikus hõlbustama andmetöötlust ning võimaldama avalikustada laiemat ühiskondlikku huvi pakkuvaid andmeid, suurendades seeläbi keskkonnateadlikkust. Näiteks on kavas luua keskkonnatervisealane teabevärv, mis võimaldab elanikkonnal veeohutusega seotud teavet mugavalt kasutada. Kuigi Terviseamet avalikustab teavet ka praegu, muutub see tulevikus automatiseeritumaks. Seetõttu on andmete avalikustamine eraldi tegevus, mis peab olema kajastatud ka infosüsteemi eesmärgis.

Riigi suuremat aktiivsust võimalike ohtlike keskkonnamõjude või tervise- ja heaoluvajadustele vastava keskkonna suhtes toetavad andmete avalikustamisel nii avaliku teabe seadus (vt [AvTS](#) § 28 lg 1 p 13) kui ka keskkonnaseadustiku üldosa seadus ([KeÜS](#) § 1 p 2 või nt §-d 23–27). [Ärhuksi konventsioonis](#) on seatud eelduseks, et elanikkonnale on kättesaadav näiteks suplusvee kvaliteedi info. Seetõttu võib pidada KTI eesmärgi ja andmekoosseisude täpsustamist (vt p 5 muudatused) igati asjakohaseks, tagades avalikkusele vajaliku teabe olemasolu.

Lisaks jäetakse seaduses täpsustamata andmete esitamise viis ehk kuidas andmeid esitada. Infosüsteemi põhimääruse volitusnorm võimaldab andmete esitamise viisi sätestada täpsemalt infosüsteemi põhimääruses (vt RTHS § 23 lg 1 p 3 – infosüsteemi põhimääruses sätestatakse andmete esitamise viisi). Kehtivas põhimääruses on juba sätestatud, et andmed tuleks esitada elektroonselt (vt [VTI põhimäärus](#), § 7 lg 2). Määrust täiendatakse ning sinna lisatakse, et veekäitleja võib vajadusel edastada riskihindamise tulemused Terviseametile ka muul viisil, sest selle andmestiku esitamine on lisandunud hiljuti. Muus osas on kasutajatel juba harjumus esitada andmed elektroonselt, läbi vastava iseteeninduse (vt rakendusakti kavandit). Kuna seda viisi on täna praktikas juba eelistatud, siis üldpõhimõtted ei muutu. Edaspidi ei täpsustata seaduses korralduslikke küsimusi, mida reguleeritakse volitusnormi alusel määruses.

Punktiga 4 täpsustatakse KTI andmestike koosseise, kuid sisu sellega ei muutu. Muudatusega täpsustatakse § 29 lõike 3 punkte 1–3 järgmiselt (täiendused *kaldkirjas*):

- 1) joogivee käitleja *ja veevärgi* andmed ning joogivee kvaliteedi andmed *ja kogu veevarustusahela riskihinnang*;
- 2) ujula valdaja *ning ujula* andmed ja basseinivee kvaliteet;
- 3) supluskoha valdaja ning *supluskoha andmed* ja suplusvee kvaliteet.

Punkti 1 lisati riskihinnangu andmestik, mida täna juba kogutakse (vt kehtiv [VTI põhimäärus](#), § 7 lg 1 p 1) ning täpsustati, et kogutakse ka veevärgi andmeid, mitte veevärgi kvaliteeti. Punkti 2 lisati ujula andmed ja punkti 3 supluskoha andmed, sest täna kogutakse ujulate ja supluskohtade asukoha andmeid ja nende nimetusi (nt Nõmme ujula aadressil Vabaduse pst 156, Tallinn). Muudetud sõnastus vastab paremini põhimääruses sätestatud andmekoosseisudele. Tegemist ei ole sisulise muudatusega, sest andmekoosseisud põhimääruses ei muutu.

Punktiga 5 täiendatakse seadust §-dega 29¹ ja 29². Esimesega luuakse uus laboriinfosüsteem TALIS ja teisega järelevalvemenetluse infosüsteem MEIS. Esimese muudatuse eesmärk on tagada Terviseameti laboriteenuste läbipaistev ja efektiivne korraldus ning kvaliteet, sisulisi

kohustusi sellega ei muudeta. Käesoleval hetkel on laboriteenuse osutamine Terviseametis osaliselt killustunud, labor kasutab oma töös andmete hoidmiseks, töötlemiseks ja edastamiseks erinevaid infosüsteeme ja lahendusi, mis on piiratud funktsionaalsusega või vananenud. See muudab töö ebaefektiivseks ning tarbetult ajakulukaks. Samuti ei kasutata täna andmetöötlustes riiklike andmekogudega riskasutust, kuigi seda avaliku teabe seaduse kohaselt eeldatakse ([AvTS](#) § 43¹ lg 3 ning § 43⁶ lg 2).

Nimetatud probleemide lahendamiseks on Terviseamet arendanud laboriinfosüsteemi TALIS, mis koondab kogu laboriteenuse osutamiseks vajaliku teabe ühtsesse infosüsteemi ning saab olema liidestatud nii Terviseameti enda andmekogudega (KTI, nakkushaiguste register) kui ka väliste infosüsteemidega, et saada teenuste osutamiseks asjakohaseid andmeid (rahvastikuregister, äriregister, aadressiandmete süsteem) kui ka selleks, et võimaldada teistel teenuste toimimine (uuringu tulemuste edastus tervise infosüsteemi). Tahes-tahtmata tähendab teenuste osutamine ja riskasutus ka isikuandmete töötlust (näiteks ameti labori vastuste esitamine tervise infosüsteemi). Igasugust isikuandmete kogumist, säilitamist ja toodud eesmärkil töötlemist käsitatakse põhiseaduse kontekstis eraelu puutumatuse riivena ([PS](#) § 26). Kuigi ametil sellekohane ülesanne on, ei kajasta seadus ameti sisemises infosüsteemis automatiseeritud andmevahetust ehk teistest riiklikest andmekogudest andmete saamist või neile andmete esitamist. Selline andmetöötlus (ka andmete edastus) tuleb reguleerida sarnaselt teistele riigi infosüsteemi kuuluvatele andmekogudele, kus eesmärk ja andmekoosseisud on seaduses ning korralduslik pool täpsustatakse andmekogu põhimääruses. Infosüsteem tagab operatiivse ja samas turvalise andmeedastuse Terviseameti ja teenuseosutajate vahel. Veekäitlejate jaoks kaob vajadus esitada andmeid topelt, kuna KTI ja TALISE vahel tagatakse andmeliiklus (vt rakendusaktide kavandeid lisas), vähendades seega lõppastmes osapoolte töö- ja halduskoormust.

Näiteks on Terviseamet uuringuid tegevate laborite hea laboritava nõuetele vastavuse hindamise ja tõendamise asutus ([KemS](#) § 6 lg 1). Terviseamet on NETS-i alusel referentlabor ([NETS](#) § 41), et tagada riigile vajalikud andmed nakkushaiguste leviku jälgimiseks ja tõrjeks ning laboratoorsete uuringute kvaliteet ja usaldusväärsus. Referentlabor on labor, mis osutab nakkushaiguste valdkonnas kõrgema taseme laboriteenust, olles kompetentsikeskuseks spetsiifiliste uuringute ja meetodikate puhul. Uuringuvaldkonnad on reguleeritud eriseaduses (vt [NETS](#) § 41 lg 3). Referentsteenuse osutamist korraldab Terviseamet ka vereseaduse alusel ([VereS](#) § 18). Näiteks osutab amet referentsteenust ka joogiveeuuringutes ([VeeS](#) § 92 lg 1 p 12). Samas teeb Terviseamet rahvatervise laboris erinevaid analüüse nagu õhuanalüüs, kosmeetikatoodete ja tarbekaupade analüüsid, pinnaproovide analüüsid ja erinevaid keemilisi analüüse. Samuti saab tellida müra, helipidavuse, vibratsiooni, elektromagnetväljade kiirguse ja mikrokliima mõõtmist.²

Muudatus loob Terviseameti laboriteenuste andmetöötlusele selgema õigusliku raamistiku. Seaduses sätestatakse andmete töötlemise eesmärk, andmestiku üldine koosseis ja säilitamise tähtsused, samas kui põhimääruses täpsustatakse andmekogu pidamise korralduslikud küsimused, sealhulgas andmevahetus teiste andmekogudega (vt rakendusakti kavandit).

Eelnõu § 29¹ lõikes 1 sätestatakse TALIS-e kui infosüsteemi **andmete kogumise eesmärk**. Riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu eesmärk, andmed ja selle vastutav töötaja sätestatakse seaduses ning andmekogu registreeritakse riigi infosüsteemi haldussüsteemis ([AvTS](#) § 43³, [IKÜM](#) art 6 lg 3). Seega on tundlike andmete töötlemine selle kaudu alati läbipaistev. See hõlmab endas erinevates seadustes sätesatud ameti õigusi ja kohustusi. Terviseamet teostab

² Terviseamet (2025), labori teenused, <https://terviseamet.ee/labor/labori-teenused>.

laboriuuringuid, mõõtmisi, referentteenuseid ja muid laboriteenuseid, tagades seeläbi laboriteenuste parema kättesaadavuse.

Eelnõu § 29¹ lõikes 2 sätestatakse **andmete üldine koosseis**, mida täpsustab TALIS-e põhimäärus (rakendusakti kavandis). Sisuliselt katab andmete üldistatud koosseis ära nii uuringu tellija, tulemuse kui uuringu tasuja andmed, samuti proovidega seotud andmed nagu proovi identifikaator, tüüp, proovivõtja, proovi võtmise aeg ning analüüside andmed nagu analüüsi meetod, parameetrid, tulemused kui läbiviija poolt tehtud märkused.

TALIS-es töödeldavad andmed on vajalikud laboriteenuse nõuetekohaseks osutamiseks, uuringu tellimuse täitmiseks, proovi ja analüüsi usaldusväärseks seostamiseks ning uuringutulemuse õigele isikule või asutusele väljastamiseks. Uuringu tellija, tulemuse saaja ja vajaduse korral arve tasuja andmed võimaldavad tuvastada teenuse tellija, korraldada suhtlust teenuse osutamise käigus, väljastada uuringutulemused õigustatud saajale ning korraldada teenuse eest arveldamist. Kliinilise uuringu puhul on uuritava isiku andmed, kaasuv diagnoos ja varasemate analüüsitulemuste teave vajalikud selleks, et tellitud uuring oleks seotud õige isikuga ning labor saaks tulemust korrektselt hinnata ja tõlgendada (näiteks ka referentsväärtuste korrigeerimiseks). Oluline on tagada, et tulemused vastavad standarditele. Labor töötab ISO standardite (17025 ja 15189) alusel, et pakkuda kõrgemat kvaliteeti.

Prooviandmed on vajalikud proovi üheseks tuvastamiseks ja jälgitavuse tagamiseks kogu laboriprotsessi vältel alates proovi võtmisest kuni analüüsi lõpetamise ja tulemuse väljastamiseni. Proovi identifikaatorid, päritolu, tüüp, proovivõtja andmed, tellimuse andmed ja proovi staatus võimaldavad vältida proovide segiajamist, kontrollida proovi sobivust analüüsiks ning tagada, et tulemus seostatakse õige tellimuse, isiku, objekti või prooviga.

Analüüsiandmed on vajalikud laboritulemuse kvaliteedi, kontrollitavuse ja korratavuse tagamiseks. Analüüsimeetodi, standardi, parameetrite, mõõtmistulemuste, toorandmete, töödeldud tulemuste, tööetappide teostajate ning tulemuse kinnitaja andmed võimaldavad hiljem kontrollida, kuidas uuringutulemus saadi, kas kasutatud meetod oli asjakohane ning kas tulemus on usaldusväärne. Märkused uuringutulemuse kohta võimaldavad dokumenteerida asjaolud, mis võivad mõjutada tulemuse tõlgendamist.

Selline andmekoosseis on vajalik ka laboriteenuse kvaliteedi tõendamiseks, võimalike eksimuste või vaidluste lahendamiseks, Terviseameti seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks ning andmete edastamiseks teistesse infosüsteemidesse, kui see on konkreetse teenuse puhul vajalik. Andmete töötlemine piirdub laboriteenuse osutamiseks, tulemuste väljastamiseks, teenuse kvaliteedi tagamiseks ja õiguspäraseks arveldamiseks vajalike andmetega.

Eelnõu § 29¹ lõikes 3 sätestatakse **andmete säilitamise tähtaeg**, mis on kümme aastat, logide säilitamise tähtaeg sätestatakse põhimääruses. Kümneaastane säilitamistähtaeg on põhjendatud, kuna laboriteenuste andmetel on oluline tervise-, kvaliteedi-, tõendus- ja vaidlusväärtus. Laboritulemused võivad olla aluseks tervise-, keskkonna- või järelevalvealaste otsuste tegemisel ning neid võidakse edastada ka teistesse infosüsteemidesse, sealhulgas tervise infosüsteemi ja teistesse registritesse. Seetõttu peab Terviseametil olema mõistliku aja jooksul võimalik kontrollida andmete päritolu, terviklust ja edastamise õigsust ning tõendada osutatud teenuse kvaliteeti. Samuti võivad laboritulemustega seotud küsimused, eksimused või erimeelsused ilmneda alles hiljem, näiteks müra, vibratsiooni, nakkushaiguse, vee kvaliteedi või muu keskkonnatervishoiu juhtumi korral. Kümneaastane tähtaeg võimaldab selliseid küsimusi üldjuhul tõendite alusel lahendada, kuid väldib samas andmete pikaajalist säilitamist.

Seetõttu on säilitamistähtaeg sobiv tasakaal andmete säilitamise vajaduse ja minimaalsuse põhimõtte vahel.

Eelnõu § 29¹ lõikes 4 sätestatakse **vastutav andmetöötaja**, kelleks on Terviseamet. Lähtudes andmete töötlemise eesmärkidest on kogutavad andmed vajalikud just Terviseameti avalike ülesannete täitmiseks. Seetõttu võib andmetöötlust pidada ameti poolt ka eesmärgipäraseks ja õigustatuks. Nagu selgitatud, on kõik ameti õigused ja kohustused eriseadustes reguleeritud.

Eelnõu § 29¹ lõikes 5 sätestatakse ministri **volitusnorm** TALIS-e põhimääruse kehtestamiseks. Määruse kehtestab vastava valdkonna eest vastutav minister. Põhimäärusega täpsustatakse eelkõige infosüsteemi kantavate andmete täpsem koosseis, andmeandjad ja nende poolt esitatavad andmed, andmete esitamise kord, andmetele juurdepääsu ja nende väljastamise tingimused ning infosüsteemi pidamise muud korralduslikud küsimused. Põhimäärus täpsustab seaduses sätestatud andmetöötamise korraldust. Seletuskirjas on juba selgitatud, et TALIS koondab laboriteenuse osutamiseks vajalikud andmed ühtsesse infosüsteemi ja võimaldab andmevahetust teiste riiklike andmekogudega. Lisaselgitused volitusnormi osas on antud seletuskirja punktis 8.

Seadust täiendatakse ka §-ga 29², sätestades Terviseameti järelevalvemenetluse infosüsteemi MEIS regulatsiooni. Muudatuse eesmärk on minna dokumendipõhiselt menetluselt üle andmepõhisele menetlusele ning muuta see läbipaistvamaks menetlusosapooltele. Selliseid menetlussüsteeme on loodud teisteski valdkondades. Näiteks on Tööinspektsioonil järelevalve, sealhulgas vääртеomenetluste menetlemiseks ühtne infosüsteem töökeskkonna andmekogu ([TTOS § 24¹](#)), mis võimaldab viia läbi ühtsetel põhimõtetel menetlusi, luues ka menetlusosalistele suurema läbipaistuse [iseteenindusportaali kaudu](#). Sarnast, ühtse menetluse keskkonda võimaldatakse ka vääртеomenetlusteks, kus näiteks kohtuväline menetleja, kellel ei ole oma infosüsteemi saab kasutada e-toimiku funktsionaalsusi (vt [E-toimiku süsteemi asutamine ja e-toimiku süsteemi pidamise põhimäärus](#)).

Eelnõu § 29² lg 1 sätestab infosüsteemi **eesmärgi**. MEIS on andmekogu, mida peetakse tervisalase ohutuse edendamiseks ja hindamiseks, ennetus- ja järelevalvetegevuse planeerimiseks ja teostamiseks ning analüüside ja statistiliste ülevaadete tegemiseks, järelevalve töökorralduse analüüsimiseks ning otsuste tegemiseks. Täna põhineb Terviseameti järelevalve tööprotsess dokumendihalduse loogikal ja on ebaefektiivne ja koostööpartneritele ning menetlusosalistele tarbetult ajakulukas ja keerukas. Menetlusinfosüsteemi eesmärk on võimaldada järelevalvemenetluste teostamine ameti tegevusvaldkondi reguleerivate õigusaktide nõuete täitmise kontrolli üle ning rakendada riiklikku sundi nende nõuete rikkumise korral. Infosüsteem lihtsustab ja ühtlustab ameti tööd, mille tulemusena paranevad tööprotsessid, järelevalvemenetluste planeerimine ning kogutud andmete pealt juhtimisotsuste tegemine. Keskne kontaktpunkt parandab menetlusosaliste ligipääsu menetlusandmetele, seejuures tõenditele ning parnab järelevalve läbipaistvust. Ka juhtimisotsuste tegemine on olnud mitmes valdkonnas oluline andmete töötlemise eesmärk (vt nt [VangS § 5¹](#) lg 1, sealhulgas p 6).

IKÜM art 6 lg 3 p b sätestab, et isikuandmete töötlemise eesmärk määratakse kindlaks selles õiguslikus aluses, mis sätestab avalikes huvides oleva ülesande täitmise või vastutava töötaja avaliku võimu teostamise. Terviseametil on järelevalve roll mitmetes seadustes. Nende alusel ei ole loodud eraldi andmekogusid, samuti on pädevused ja sisu väga erinevad, mistõttu on ainus võimalus luua just järelevalve vajadusteks eraldi menetlussüsteem. Seejuures ei muudeta eelnõuga ühegi seaduse alusel isikute kohustuste mahtu, muutub vaid menetluskeskkond. Näiteks on Terviseametil ülesanded järgmistes seadustes:

- **Alusharidusseaduse** (õpi- ja kasvukeskkonna nõuded, [AHS](#), § 48 lg 4).

- **Atmosfääriõhu kaitse seadus** (välisõhus leviv müra, lenduvad orgaanilised ühendid värvides ja pinnakatetes, [AÕKS](#) § 218, § 219).
- **Biotsiidisadus** (biotsiidi ja sellega töödeldud toodete nõuded, [BS](#) § 43 p 1).
- **Ehitusseadustik** (seadustikus ja selle alusel õigusaktides sätestatud nõuded, [EhS](#) § 130 lg 11).
- **Erakooliseadus** (õpi- ja kasvukeskkonna nõuded, [EraKS](#) § 23 lg 3).
- **Kalmistuseadus** (nakkusohtliku haiguse levik NETS-i alusel, [Kalm](#) § 12 lg 2).
- **Kemikaaliseadus** (aine ja segu tootja ning importija kohustused ja nõuded, [KemS](#) § 38 lg 6).
- **Liiklusseadus** (juhtimisõiguse taotleja tervisekontroll, [LS](#) § 116 lg 1 p 2, § 143 lg 8).
- **Meditsiiniseadme seadus** (tervishoiuteenuse osutamine, [MSS](#) § 33 lg 2).
- **Meresõiduohutuse seadus** (arsti tegevus, [MSOS](#) § 76 lg 1²).
- **Meretööseadus** (toitlustus ja majutus laeval, [MTööS](#) § 73 lg 2, RTHS-is sätestatud korras).
- **Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus** (seaduses sätestatud nõuded, [NETS](#) § 44 lg 1).
- **Noorsootöö seadus** (noorte- ja projektlaagri elukeskkond ja terviseriskid, [NTS](#) § 12 lg 1, § 13 lg 1).
- **Psühhiaatrilise abi seadus** (psühhiaatriline sundravi, [PsAS](#) § 17 lg 5).
- **Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus** (koolitervishoiuteenuse osutamine ning kooli ja õpilaskodu elukeskkonna tingimused, [PGS](#) § 88).
- **Rahvatervishoiu seadus** (terviseohust teavitamine; tervise edendamise, kaitsmise jm nõuded; veeohutuse, kosmeetikatoodete, iluteenuste ja teatud asutustele kehtestatud nõuded, [RTHS](#) § 32 lg 1).
- **Rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seadus** (siirdamist puudutavad nõuded, [RKESS](#) § 42 lg 1).
- **Reklaamiseadus** (keelatud reklaam, [ReKS](#) § 30 lg 2 p 2).
- **Sotsiaalhoolekande seadus** (hoiuteenus [SHS](#) § 157 lg 2 jm teenused RTHS-i alusel).
- **Surma põhjuse tuvastamise seadus** (surma fakti ja põhjuse teatis, [SPTS](#) § 33).
- **Tarbijakaitseseadus** (lubamatud kauplemisvõtted terviseohutuses ja tervisekaitses, [TKS](#) § 61 lg 2 p 1).
- **Tervishoiuteenuste korraldamise seadus** (tervishoiuteenuse osutaja nõuded, [TTKS](#) § 60).
- **Toiduseadus** (kiirhoiatussüsteemi rakendamine, [ToiduS](#) § 48¹ lg 3).
- **Toote nõuetele vastavuse seadus** (toodete terviseohutuse nõuded, [TNVS](#) § 50 lg 3).
- **Töötervishoiu ja tööohutuse seadus** (töötervishoiuteenuse nõuded, [TTOS](#) § 25 lg 2).
- **Veeseadus** (joogivee, loodusliku mineraalvee, suplusvee ja supelranna nõuded, [VeeS](#) § 250 lg 1 ja 3).
- **Vereadus** (verekabinettidele kehtestatud nõuded, [VereS](#) § 20 lg 1 ja 3).
- **Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadus** (joogivee nõuded, [ÜVVKS](#) § 66 lg 1 ja 2).

Kuigi Terviseamet on mitme seaduse alusel ka kohtuväline väärteo menetleja,³ siis neid menetlustoiminguid siia infosüsteemi üle ei tooda. Nagu täna, kasutab amet selleks menetluseks senist võimalust väärteomenetluse portaalis (e-toimikus võimaldatud funktsionaalsused).⁴

³ Näiteks atmosfääriõhu kaitse seaduses (§ 249), biotsiidiseadus (§ 48 jne), ehitusseadustikus (§ 141), elektroonilise side seaduses (§ 188 lg 7), kemikaaliseadus (§ 50 lg 1 p 4), nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus (§ 49), rahvatervishoiu seadus (§ 38), rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seadus (§ 49 lg 4), ravimiseadus (§ 112 lg 2), reklaamiseadus (§ 36 lg 2 p 2), tarbijakaitseseadus (§ 75 lg 1 p 2), toote nõuetele vastavuse seadus (§ 62), veeseadus (§ 274 lg 3).

⁴ Vt e-toimiku väärteomenetluse liidese kirjeldust, aluseid RIHA-s, <https://www.riha.ee/Infos%C3%BCsteemid/Vaata/vmp#oigusaktid>.

Eelnõu § 29² lg-d 2 ja 3 sätestavad infosüsteemis töödeldavate **andmete üldise raami** ehk andmekategooriad. MEIS-is töödeldakse nii füüsilise isiku ja ettevõtte ning nende esindaja üldandmeid, samuti andmeid Terviseameti järelevalvetegevuse ja -toimingute kohta, mis lähtuvad järelevalve liigist ja sisust. Need võivad sisaldada eriliigilisi isikuandmeid nagu terviseandmed. Järelevalve puudutab erinevaid andmestikke, sõltuvalt järelevalve liigist ja sisust: tervishoiuteenuse andmestik, immuniseerimise ja nakkushaiguste tõrje andmestik, tervist toetava ja ohutu keskkonnaandmestik ning kemikaaliohutuse andmestik.

Üldandmestik (nimi, isikukood jms) on vajalik menetlusosalise isiku kindlaks tegemiseks ja see kehtib nii juriidilise isiku kui ka füüsilise isiku kohta. Ettevõtte ja füüsilise isiku kontaktandmed on vajalikud menetlusosalise teavitamiseks menetlusest ja toimingutest, samuti korrarikkumise lahendamise korraldamiseks. Ettevõtte või füüsilise isiku esindajate andmed on vajalikud nende esindusõiguse tõendamiseks ning esindaja menetlusse kaasamise lubamiseks.

Terviseameti järelevalvetegevuse ja -toimingute andmestik, sealhulgas tervishoiuteenuse andmestik, immuniseerimise ja nakkushaiguste tõrje andmestik, tervist toetava ja ohutu keskkonnaandmestik ning kemikaaliohutuse andmestik on vajalik ameti järelevalvetegevuste ja toimingute ja korrarikkumiste tuvastamiseks ning fikseerimiseks, tõendamiseks ning kõrvaldamise korraldamiseks. Toimingute kaudu viiakse läbi tegevusi, millega tuvastatakse korrarikkumisi – objektil läbiviidavad kontrollid, dokumendipõhised kontrollid, proovide ja mõõdistuste tellimine, vaatlused jm tegevused on suunatud seaduses sätestatud nõuete täitmise kontrollimisele. Kõrvalekallete tuvastamisel on olemas tõendid, mille alusel saab öelda, et toimunud on korrarikkumine või esineb puudus. Ettekirjutusega kohustab amet isikut korrarikkumist lõpetama. Ettekirjutuse täitmise kontrolliga tuvastatakse korrarikkumise kestvuse või lõpetamise fakt ning sunnivahendi rakendamisega mõjutatakse isikut ettekirjutuse täitmisele.

Kõik spetsiifilised andmestikud on vajalikud seadustes ja määrustes toodud nõuete kontrolli läbiviimiseks, korrarikkumiste ja puuduste tuvastamiseks ning aruandluskohustuste täitmiseks. Eriseadused ja EL-i õigusaktid seavad ametile kohustuse kontrollida valdkondades toodud nõuete täitmist. Olukorra ülevaated edastatakse huvitatud osapooltele ning tulemuste analüüsid annavad ametile võimaluse sihistada järelevalvetegevust valdkondadesse, kus on enim probleeme.

Konkreetselt isikuandmetest töödeldakse näiteks isikute üldandmeid (isikut identifitseerivad andmed nagu nimi, isikukood) ning kontaktandmeid. Need on vajalikud menetlusosalise isiku tuvastamiseks ning tegama suhtlemiseks, samuti isiku teavitamiseks menetlustoimingutest ning nende tulemustest. Siia alla kuuluvad ka müra või vibratsioonist või helist mõjutatud elamute aadressid (nõ isikute aadressid). Kuna infosüsteemi põhimääruses on täpsustatud, et üldandmestike alla kuuluvad ka isikute kontaktid, siis kaudse tuvastuse riskiga aadressiandmed, paigutuvad olemuslikult selle punkti alla, isegi kui amet eraldi isiku nime menetluses juurde ei seota.

Töökoha andmed seostuvad eriseadustes toodud nõuetega, mis käsitlevad tegevuskohtade nõudeid, mille täitmist peab kontrollima. Näiteks tervishoiutöötaja peab töötama tegevusluba omavas ettevõttes, et osutada tervishoiuteenuseid. Antud töötamise fakti kinnitab tegevusloale märgitud töötaja nimi.

Hariduse, kutse ning teadmiste- ja oskuste andmed on samuti vajalikud eriseadustes sätestatud nõuete täitmiseks (nõuded töötajate haridusele ning kvalifikatsioonile). Näiteks peab tervishoiuteenuse ostamiseks olema tegu registreeritud tervishoiutöötajaga, samuti kontrollitakse näiteks õpetajate esmaabikoolituste läbimist. Ilu- ja isikuteenuste juures

kontrollitakse terviseohutuse nõudena personali teadmisi ja oskusi (nende kirjeldus), mis on samuti seadusest tulenev nõue.

Menetluses esitatud või kogutud tõenditel sisalduvad isiku tuvastamist võimaldavad andmed ning terviseandmed on samuti seaduses eraldi reguleeritud. Terviseandmeid töödeldakse samuti eriseadustes sätestatud kohustuste täitmiseks. Nii peab personal olema läbinud tervisekontrolli, et osutada teatud teenuseid (mis on seotud lastega või ilu- ja isikuteenuste läbiviimiseks). Siia alla kuulub ka iga isiku õigus esitada kaebus Terviseametile seoses osutatud tervishoiuteenustega, milles sisalduvad kaebaja terviseandmed. Kaebus on sageli menetluse alustamise põhjuseks.

Menetluses kogutud tõenditel sisalduvad muud isikuandmed on vajalikud selleks, et kuivõrd Terviseameti järelevalvepädevus on sedavõrd lai, siis esineb mitmeid valdkondi, kus menetluse aluseks või muuks seoseks võib olla inimese kaebus, vihje, foto vms tõend, milles on või mille järgi saab kindlaks teha inimese isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid. Näiteks ilu- ja isikuteenuse osutaja suhtes menetluse läbiviimisel on tihti menetluse alustamise põhjuseks kliendi kaebus, mille järgi kahjustati tema tervist. Kaebuses kirjeldatakse detailselt inimese vaevusi, sümptomeid, listakse juurde pilte, videosid, arveid jms. Kõik sellised andmed on osa menetluse tõenditest ning annavad võimaluse ametil kontrollida kaebuse sisu ning tuvastada menetlusosalise isiku poolt toime pandud rikkumisi. Neis sisalduda võivaid andmeid ei ole võimalik täielikult sisustada või ette näha. Vaadates, kui eripalgelised on Terviseameti järelevalve valdkonnad, ei ole võimalik kõiki detailandmeid seaduses üles loetleda, seetõttu täpsustakse andmekoosseisud MEIS-i põhimääruses (vt rakendusakti kavandit). Sarnaselt on lahendatud andmekatoodiad teisteski järelevalve infosüsteemi sätetes.⁵

Isiku seos ja roll menetlusosalisega on seotud ettevõtte volitatud esindajaga menetluses (jurist, advokaat) ning menetlusosalise andmete nägemiseks elektroonilises keskkonnas. Samuti paigutub siia alla menetlustoimingu juures viibinud isik.

Haldusaktis sisalduvad menetlusosalise ja menetlusega seotud isikute andmed on samuti vajalik eraldi välja tuua. Nimelt lähtuvad näiteks ettekirjutuse andmed menetluse sisust ja need puudutavad samuti isikuandmeid (kasvõi kaudselt). Määrusesse (vt rakendusakti kavand) on koondatud kontrollitav andmestik, kuid mida täpselt ja millises ulatuses kontrollitakse ja millised on puudused või rikkumised, sõltub konkreetsest menetlusest ning seda ei ole võimalik seaduse tasandil reguleerida.

Euroopa Kohus on korduvalt viidanud, et ettevõtte andmed võivad kuuluda samuti IKÜM-i kohaldamisalasse, kui selle kaudu on füüsiline isik tuvastatav. Näiteks toetuste saamisel⁶ leidis kohus, et tähtsust ei olnud asjaolul, et avaldatud andmed seonduvad kutsealase tegevusega ning lähtus Euroopa Inimõiguste Kohtu tõlgendusest EIÕK art 8 alusel, et mõistet „eraelu” ei tuleks tõlgendada kitsalt. Mitmeid kordi on kohus menetlenud ka isikute vaidlusi seoses äriühingutega, kus ettevõtte kohta avaldatud andmed riivavad isikute eraelu.⁷ Konkreetselt paigutas Euroopa Kohus ettevõtte IKÜM-i kohaldamisalasse 2025. aastal.⁸ Isik esitas ministeeriumile teabetaotluse, et teada saada, kes allkirjastasid COVID-19 testide ostulepingud, samuti nende testidega seotud sertifikaadid, mis kinnitasid nende kasutamise võimalikkust liidu

⁵ Vt nt seadme ohutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu § 12 muudatusi, kus sätestatakse andmekategooriana - isiku poolt dokumendiregistrisse esitatud muud isikuandmed. EIS-is,

<https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/34e8011c-4f80-4488-b59f-230736f7042d>

⁶ Euroopa Kohus. 9. november 2010. a (suurkoda), C-92/09 ja C-93/09 (Volker und Markus Schecke ja Eifert), EU:C:2010:662.

⁷ Euroopa Kohus, 4. oktoober 2024. a C-200/23 (Agentsia po vprisvanyata versus OL.).

⁸ Euroopa Kohus 3. aprill 2025. a C-710/23 (L. H. versus Ministerstvo zdravotnictví).

territooriumil. Ministeerium rahuldab taotluse osaliselt, jättes isikuandmete kaitse eesmärgil avaldamata nende isikute nimed, allkirjad ja ametikohad, kes allkirjastasid sertifikaadid juriidiliste isikute nimel. Kohus viitas isikuandmete laiale mõistele IKÜM artikli 4 lõike 1 tähenduses, leides, et see hõlmab äriühingut, mis võtab endale kohustusi kolmandate isikute ees, ning asjaolu, et see teave esitatakse kutsetegevuse käigus, ei tähenda, et seda ei saa liigitada isikuandmete kogumiks. Tulenevalt eelnevast võivad menetluse andmed, mis on seotud ettekirjutuses tooduga, olla ka isikuandmed IKÜM-i mõttes ja tuleks andmete üldkategoriana reguleerida.

Eelnõu § 29² lg 4 sätestab **isikute juurdepääsu** MEIS-i. Menetlusosalisel on juurdepääs temaga seotud menetlusandmetele, et kasutada ja täita tervisalase ohutusega seotud õigusi ja kohustusi. MEIS iseteenindus võimaldab unikaalsel moel menetlusosalisel isikul olla kursis kogu menetluse sisu, materjalide ning tulemustega. Nii tagatakse ka sujuvam suhtlus ametiga. Menetlusosalise isiku jaoks on kõik vajaminev tehtav ja leitav MEIS-st, mis tõstab menetlusprotsessi läbipaistvust ning arusaadavust.

Eelnõu § 29² lg 5 sätestab **andmete säilitamise tähtaja**. Menetlusüsteemi kantud andmeid säilitatakse nende menetluse lõppemisest arvates kümme aastat. Kümneaastane säilitamistähtaeg on MEIS-i puhul põhjendatud, kuna Terviseameti järelevalve ei toimu kõigis valdkondades kindla ja ühetaolise intervalliga ning sama menetlusosalise või tegevuskoha varasemad rikkumised, ettekirjutused ja nende täitmise andmed võivad olla olulised hilisema järelevalve planeerimisel ja läbiviimisel. Järelevalve eesmärk on ennetada ja kõrvaldada terviseohutusega seotud riske ning selleks peab Terviseametil olema võimalik hinnata menetlusosalise varasemat käitumist, rikkumiste korduvust, puuduste kõrvaldamise püsivust ja rakendatud meetmete tulemuslikkust. Säilitamistähtaeg on vajalik ka järelevalvemenetluse õiguspärasuse ja jälgitavuse tagamiseks.

Kümneaastane tähtaeg võimaldab säilitada järelevalveks vajaliku ajaloolise ülevaate, kuid väldib samas andmete põhjendamatult pikaajalist säilitamist. Andmeid on vaja riskipõhise järelevalve planeerimiseks ja korduvate või süsteemsete puuduste hindamiseks. See võimaldab teha ka otsustusi järelevalvega seotud valdkondades.

Vanemate andmete praktiline väärtus järelevalve planeerimisel ja riskihindamisel üldjuhul väheneb, mistõttu on kümneaastane tähtaeg sobiv tasakaal avaliku ülesande täitmise vajaduse, menetluste kontrollitavuse ja isikuandmete säilitamise piirangu põhimõtte vahel. Seega on kaalutud erinevaid eesmärgi, et leida säilitamiseks optimaalne vahemik.

Eelnõu § 29² lg 6 sätestab **vastutava töötleja**, kelleks on Terviseamet. Lähtudes eeltoodud ameti ülesannetest ja infosüsteemi töötlemise eesmärkidest, on kogutavad andmed vajalikud just Terviseameti avalike ülesannete täitmiseks. Seetõttu võib andmetöötlust pidada ameti poolt eesmärgipäraseks ja õigustatuks.

Eelnõu § 29² lg 7 sätestab põhimääruse kehtestamiseks ministri **volitusnormi**. Määruse kehtestab vastava valdkonna eest vastutav minister. Põhimääruses täpsustatakse eelkõige menetlussüsteemis töödeldavate andmete täpsem koosseis, andmeandjad, andmete esitamise ja töötlemise kord, kasutajate juurdepääsuõigused, andmete väljastamine ning infosüsteemi pidamise muud korralduslikud küsimused. Põhimäärus ei laienda Terviseameti järelevalvepädevust ega menetlusosaliste materiaalõiguslikke kohustusi, vaid loob olemasolevate järelevalveülesannete täitmiseks ühtse andmepõhise menetluskeskkonna. Eesmärk on koondada Terviseameti eri valdkondade järelevalvemenetlused ühtsesse keskkonda ja muuta menetlus läbipaistvamaks ning tõhusamaks. Lisaselgitused volitusnormi osas on antud seletuskirja punktis 8.

Punkt 6 täpsustab, et ka loodavatest infosüsteemidest TALIS ja MEIS, tuleb isikustatud andmete väljastamisel saada eetikakomitee arvamusi. Erandlikuks on MEIS, kust võivad teatud isikuandmed olla juba avalikud (näiteks ettekirjutuse andmed) ja neid eraldi väljastama ei pea. Avaliku teabe valdaja võib lugeda teabenõude täidetuks kui andmed on juba avalikud (AvTS § 20 p 3) mistõttu ei toimu sellisel juhul eraldi isikuandmete väljastamist.

Eelnõu § 2 reguleerib tervishoiuteenuste korraldamise seaduses kavandatud muudatusi.

Seoses uue loodava järelevalve infosüsteemiga, tunnistatakse tervishoiuteenuste korraldamise seaduses § 26⁴ lõike 1 punkt 4 kehtetuks, sest selles ei viida läbi järelevalve menetlustoiminguid ja eesmärgi säilitamine tekitab MEIS-i loomisest segadust. Järelevalvetoiminguid viiakse läbi uues infosüsteemis MEIS.

Eelnõu § 3 sätestab seaduse jõustumise tähtsuse.

Paragrahvis 3 nähakse ette, et seadus jõustub 2027. aasta 1. jaanuaril. Kuna kõik vajalikud arendustööd on tehtud ning eelnõuga ei kehtestata haldusväliste isikutele uusi kohustusi, ei ole täiendava üleminekuaja määramine vajalik.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus ei kasutata uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud EL-i õigusega (ühtegi õigusnormi eelnõuga üle ei võeta).

6. Seaduse mõjud

Eelnõus kavandatud muudatused mõjutavad elanikke laiemalt, teenuseosutajaid, kohalikke omavalitsusi ja riiki, eelkõige Terviseametit. Mõju tuvastati neljas valdkonnas: sotsiaalne mõju, majanduslik mõju, mõju elu- ja looduskeskkonnale ning riigivalitsemisele. Muudatustel ei ole otsest mõju regionaalarengule, riigikaitsele ja välissuhetele, haridusele, kultuurile ega spordile, mistõttu neid valdkondi eraldi ei hinnatud. Mõjude olulisuse hindamisel lähtuti mõju ulatusest, avaldumise sagedusest, mõjutatud sihtrühma suurusest ja ebasoovitavate mõjude riskist.

Mõjuanalüüs lähtub eelnõu eesmärgist tõhustada ja kiirendada järelevalvemenetlusi ning tagada läbipaistev ja funktsionaalne laboriteenuste kättesaadavus. Mõjusid käsitletakse sihtrühmade kaupa ning avalikku sektorit (kohalikud omavalitsused ja riik) puudutavaid mõjusid käsitletakse detailsemalt punktis 7.

Sotsiaalne mõju

Sihtrühm: Elanikkond laiemalt

Ligikaudu 85% Eesti elanikest kasutab ühisveevärgi vett, mille kvaliteedi kohta kogutakse ja töödeldakse ametlikke andmeid⁹. Lisaks joogiveele hõlmab Terviseameti järelevalve ka suplus- ja basseini vee ning toodete, iluteenuste, tervishoiuteenuste ning haridus- ja sotsiaalteenuste

⁹ Terviseamet. (2025). Joogivesi. <https://www.terviseamet.ee/keskkonnatervis/vesi/joogivesi>

terviseohutust¹⁰. Eelnõuga kavandatud muudatused aitavad kaasa järelevalve tõhususele ja riskide varasemale tuvastamisele nendes valdkondades ning keskkonnatervishoiu andmete paremale avalikule kättesaadavusele, toetades seeläbi rahvatervise kaitset. Efekttiivsem järelevalve tõhustab isikute kaitset, olgu see tervishoiuteenuste kontekstis patsientide, õpikeskkonnas õpilaste või muudes valdkondades tarbijate näol (keelatud reklaamivõtted, joogivee või toote ohutusnõuded jne).

KTI kaudu saadava keskkonnatervishoiu teabe potentsiaalne kasusaaja on kogu Eesti elanikkond (ligikaudu 1,3 miljonit inimest), mistõttu on sihtrühm potentsiaalselt suur. Reaalne aktiivne kasutajaskond on siiski kitsam – eelkõige keskkonnatervishoiu vastu huvi tundvad ja infosüsteemi hariduslikel või tööalastel eesmärkidel kasutavad täiskasvanud, mistõttu sõltub tegelik kasu antud sihtrühmale suuresti regulaarsest ja sihtrühmale sobivast kommunikatsioonist.

Keskkonnatervishoiu andmed, sealhulgas joogi- ja suplusvee kvaliteeti puudutav teave, ei ole praegu elanikele piisavalt lihtsalt ja terviklikult kättesaadavad, kuigi eri õigusaktid suunavad avalikku võimu sellise teabe kättesaadavust tagama. Kavandatud muudatused on küll oma sisult täpsustavad, kuid loovad eeldused andmete paremaks analüüsimiseks ja elanikkonnale vajalike e-teenuste arendamiseks. Tulevikus on plaanis luua Eesti elanikele ühtne ja kasutajasõbralik teabevärv, mis aitab suurendada teadlikkust keskkonnatervishoiu teemadel ning kuhu võivad lisanduda ka elektromagnetkiirguse, müra tasemete ja teiste elukeskkonna indikaatoritega seotud andmed. Seetõttu on asjakohane, et KTI nimetus viiakse kooskõlla infosüsteemi kavandatava sisu ja kasutusotstarbega. Nime muutus on sellest lähtudes vajalik ega too kaasa negatiivset mõju. Kavandatavad muudatused ei avalda otsest mõju elu- ja looduskeskkonnale, kuid elanikkonna parem informeeritus ja sellest tulenev võimalik teadlikum käitumine võivad avaldada kaudset positiivset mõju.

MEIS ja TALIS mõjutavad elanikke kaudselt, toetades järelevalve- ja laboriandmete tõhusamat töötlemist ning luues eeldused terviseriskide varasemaks tuvastamiseks ja neile reageerimiseks.

Kokkuvõttes on mõju elanikkonnale väike, kuid positiivne. Kuigi mõjutatud sihtrühm on potentsiaalselt suur, avaldub mõju kaudselt ja järk-järgult peamiselt keskkonnatervishoiu teabe parema kättesaadavuse ning tõhusama järelevalve kaudu. Mõju rahvatervisele avaldub püsivalt, kuid selle ulatus on piiratud. Ebasoovitavate mõjude riski ei ole tuvastatud.

Majanduslik mõju

Sihtrühm: Teenuseosutajad

Teenuseosutajatele avaldub mõju peamiselt menetluse korralduse ja õigusselguse paranemise kaudu. Uues MEIS-is on menetlusosalise jaoks infovahetus operatiivsem, sest kõik materjalid on koondatud ühte keskkonda ning küsimuste tekkimisel on vajalikud vastused kiiremini leitavad. Seega muutub teenuseosutajate jaoks menetlus kiiremaks ja läbipaistvamaks. Menetlusosaline näeb uuenduste tulemusel oma menetluse seisu ja materjale jooksvalt ühes keskkonnas, mis vähendab järelepärimiste vajadust ja suurendab läbipaistvust. Lihtsustatud menetlus tõstab efektiivsust ja digitaalne kontroll andmete kvaliteeti. Nii tagatakse dokumendipõhiselt menetluselt üleminek andmepõhisele menetlusele. MEIS-i kui uue keskkonna loomine ei oma negatiivset majanduslikku mõju, kuna sisulised nõuded ei muutu. Vastupidi, üks ja mugav keskkond võib pigem teenuseosutajate aega säästa, lihtsustades

¹⁰ [Järelevalve](#) | [Terviseamet](#)

andmete esitamist, menetluse jälgimist ning võimalust esitada operatiivselt lisaküsimusi. Seega võib muudatusel olla teenuseosutajatele pigem positiivne mõju ajalise ressursi säästmise näol.

KTI peamised kasutajad on Eesti vee-ettevõtted (~600), 79 kohalikku omavalitsust, ujulate omanikud (~250), teadusasutused, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet ning teised riigiasutused, laborid, samuti *European Environment Information and Observation Network*.¹¹ KTI-s kavandatavad muudatused on oodatud äri sektori poolt. Ettevõtted ootavad, et andmete esitamine ja kooskõlastamine oleks kiire ja lihtne ja võimaldaks neil säästa selleks kuluvat aega. KTI-ga seotud muudatused ei mõjuta otseselt teenuseosutajaid, sest õiguste ja kohustuste mahtu ei muudeta. Nime muudatus ja andmekoosseisude täpsustamine ei oma teenuseosutajatele negatiivset mõju, sest tegemist on pigem täpsustustega, mitte sisuliste muudatustega. Ka riskihinnangu koostamisel on ettevõtted pigem oodanud, et nad saaksid seda kergelt ja hõlpsalt koostada just ameti poolt peetavas infosüsteemis, mis võimaldab hõlmata otse vajalikud andmed ja kiirendab selle koostamist. Ettevõtetele suunatud mugavamad riskihindamise funktsionaalsused, mõjuvad elu- ja looduskeskkonnale positiivselt, kus parem andmekvaliteet võimaldab teha paremaid riskihinnanguid ja neist teenuste osutamisel lähtuda.

Uus loodav laboriinfosüsteem TALIS võimaldab analüüsides vastuste liigutamist infosüsteemide vahel automaatselt, võimaldades teenuseosutajatel hoida kokku aega. Samuti vähendab teenuseosutajate vajadust esitada uuringu- ja analüüsandmeid korduvalt erinevatesse süsteemidesse ning kiirendab laboritulemuste liikumist asjaomaste osapoolte vahel. See parandab andmete kvaliteeti, vähendab käsitsi töötlemisest tulenevat vigade riski ning toetab teenuste sujuvat korraldamist.

Teenuseosutajate kohustuste vaatest otseselt muudatusi ei tehta. Pigem on muudatusel kaudne ja positiivne mõju, luues labori uuringutele ühtse ja standardse platvormi, mis peaks kiirendama andmete liikumist, seejuures erinevate infosüsteemide vahel. Muudatus on pigem formaalne, kus tänased protsessid reguleeritakse riigi infosüsteemi kuuluva andmekoguna seaduses, et tagada andmetöötluse läbipaistvus.

Kokkuvõttes on mõju hinnatud keskmiseks ja positiivseks, kuna muudatus puudutab laia hulka Terviseameti menetlustes osalevaid ettevõtteid, vee-ettevõtteid, laboreid ja teisi teenuseosutajaid ning avaldub nende igapäevastes menetlus- ja andmeesitusprotsessides. Mõju avaldub püsivalt tavapärase menetlus- ja andmeesitusprotsessi raames ning seisneb eeskätt menetluse kiiruse, sujuvuse ja läbipaistvuse paranemises. Kuna sisulisi kohustusi ei muudeta, on ebasoovitavate mõjude risk väike; ainsaks kaasnevaks asjaoluks on ühekordne kohanemine uute keskkondadega.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Eelnõu ei muuda keskkonna- ega terviseohutusnõudeid ning seetõttu ei kaasne sellega otsest mõju elu- ja looduskeskkonnale. Kaudne positiivne mõju võib avalduda kvaliteetsemate andmete, tõhusama riskihindamise ja keskkonnatervishoiu teabe parema kättesaadavuse kaudu. KTI funktsionaalsuste edasiarendamine toetab keskkonnatervise riskide seiret ja analüüsi ning loob eeldused teadlikumate otsuste tegemiseks nii avalikus sektoris kui teenuseosutajate poolt. Kuna muudatused on eelkõige korralduslikud ja infosüsteemidega seotud, on mõju kaudne ning sõltub tulevikus loodavate teenuste ja andmekasutuse ulatusest.

Kokkuvõttes on mõju elu- ja looduskeskkonnale väike ja kaudne. Mõju avaldub püsivalt, on oma iseloomult positiivne ning ebasoovitavate mõjude riski ei kaasne.

¹¹ Keskkonnaagentuuri (EEA) ja selle kuni 40 liikmesriigi partnerlusvõrgustik, <https://www.eionet.europa.eu/>.

Mõju riigivalitsemisele

Sihtrühm: Terviseamet

Eelnõu mõjutab eelkõige Terviseametit, kes vastutab järelevalve teostamise ja laboriteenuste osutamise eest. Eelnõuga ei looda ametile uusi ülesandeid ega kohustusi, vaid hõlbustatakse olemasolevate ülesannete täitmist ühtsetes infosüsteemides (MEIS ja TALIS) ning suurendatakse andmetöötluse läbipaistvust. Muudatus eeldab ametilt üleminekut dokumendipõhiselt menetluselt andmepõhisele ning seniste tööprotsesside kohandamisel. Kokkuvõttes vähendab see töö- ja halduskoormust: näiteks on MEIS-i kaudu protokollide koostamine Terviseameti hinnangul 3-4 korda kiirem (sõltuvalt tehtava toiminguga keerukusest) varasemast dokumendihaldussüsteemil põhinevast protsessist. MEIS-i ja TALIS-e toimimiseks vajalikud arendustööd on tehtud ja kaetud välisvahenditest ning täiendavat tööjõuressurssi juurde ei vajata.

Terviseameti andmetel kontrollivad nad aastas keskmiselt üle 2000 asutuse. Kokku kuulub ameti järelevalve alla üle 7000 juriidilise isiku,¹² kelle igapäevast järelevalvetööd tõhusam ja kiirem infovahetus MEIS-is toetab.

Lisaks järelevalvemenetluse infosüsteemile (MEIS) mõjutab eelnõu oluliselt ka Terviseameti laborite tegevust läbi laboriinfosüsteemi (TALIS). TALIS koondab laboriteenuse osutamiseks vajalikud andmed ühtsesse infosüsteemi, võimaldab riskasutada andmeid teiste riiklike andmekogudega ning automatiseerib andmete vahetust muu hulgas tervise infosüsteemi, nakkushaiguste registri ja keskkonnatervishoiu infosüsteemiga. See parandab proovide ja uuringutulemuste jälgitavust, vähendab käsitsi andmesisestamist ning andmete dubleerimist ja toetab laboriteenuste kvaliteeti ning ühtsete tööprotsesside rakendamist. Infosüsteemi kasutuselevõtt vähendab laboritöötajate ja teiste teenusega seotud ametnike töökoormust ning kiirendab uuringutulemuste töötlemist ja edastamist.

Terviseamet on järelevalve ja laboriteenuste keskse tähtsusega sihtrühm. Kuigi vahetult mõjutatud asutus on üks, puudutab muudatus suurt osa ameti igapäevastest tööprotsessidest ning seda kasutavatest ametnikest. Kokkuvõttes on eelnõu mõju Terviseametile töökorralduslik, püsiv ja positiivne. Mõju tuleneb nii järelevalvemenetluse infosüsteemi (MEIS), laboriinfosüsteemi (TALIS) kui ka keskkonnatervishoiu infosüsteemi (KTI) edasiarendamisest. Muudatused parandavad järelevalve, laboriteenuste ja andmehalduse tõhusust, vähendavad käsitööd ning suurendavad andmetöötluse läbipaistvust ja andmete kvaliteeti. Mõju on hinnanguliselt keskmine, kuna infosüsteemide kasutuselevõtt muudab oluliselt ameti tööprotsesside korraldust, kuid jääb ameti seniste ülesannete ja pädevuse raamidesse ega eelda täiendavaid püsikulusid või struktuurseid muudatusi. Ebasoovitavate mõjude risk on väike ning piirdub peamiselt uute infosüsteemidega kohanemise vajadusega, mis on maandatud valmis arenduste ja eelneva teavitusega. Riigivalitsemisega seotud kulud ja tulud on esitatud punktis 7.

6.1. Mõju halduskoormusele

Eelnõu mõjutab halduskoormust eri sihtrühmades erinevalt, kuid kokkuvõttes ei kehtestata eelnõuga ühtegi uut kohustust, mistõttu ei suurendata era- ega äriklientide halduskoormust.

¹² [Terviseameti teenistukohtade koosseis \(seisuga 01.01.2026\)](#)

Elanikkonnale halduskoormust ei teki, mõju on pigem selles, et keskkonnatervishoiualane info muutub üldsusele paremini ja kiiremini kättesaadavaks.

Teenuseosutajatele ei teki samuti uusi sisulisi kohustusi. MEIS koondab menetluse ühte keskkonda, mis peaks vähendama e-posti, dokumendihalduse ja eri kanalite vahel liikumist. KTI puhul on muudatused pigem täpsustavad, kuid riskihinnangu koostamine infosüsteemis võib ettevõtete ajakulu vähendada. TALIS vähendab andmete korduvat või käsitsi esitamist, sest analüüside vastused liiguvad infosüsteemide vahel automaatselt.

Kokkuvõttes elanikkonna ega teenuseosutajate halduskoormus ei suurene. Pigem toovad muudatused kaasa halduskoormuse vähenemise, sest andmete esitamine ja menetlus ametiga muutuvad kiiremaks, efektiivsemaks ja läbipaistvamaks.

6.2. Andmekaitsealane mõjuhindang

Euroopa Liidu [isikuandmete kaitse üldmäärus](#) (IKÜM) loob isikuandmete töötlemiseks õigusliku raamistiku ja suunised ning eeldab, et töötlemiseks on olemas piisav õiguslik alus. Isikuandmete töötlemiseks loetakse mis tahes andmetega tehtavaid toiminguid, sealhulgas kogumist, korrastamist, säilitamist, muutmist, kasutamist, edastamist ja ühendamist. Kuna käesoleval juhul kogutakse ja säilitatakse andmeid ning antakse teatud teabele juurdepääs ka kolmandatele isikutele, on asjakohane kajastada vähemalt minimaalne mõjuhindang võimalike riskide maandamiseks. See on otstarbekas juba seetõttu, et **veenduda selles, et töötlemise toimingud ei kujuta endast füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele suurt ohtu**, arvestades töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärke ning ohu tõsidust. Kui isikuandmete töötlemise õiguslik alus tuleneb liidu õigusest või vastutavale töötlejale kohaldatavast liikmesriigi õigusest, reguleerides isikuandmete töötlemise toimingut või nende kogumit, võib andmekaitsealane mõjuhindang sisalduda õigusliku aluse vastuvõtmise raames läbiviidud üldises mõjuhindangus (IKÜM art 35 lg 10).

Andmekaitsealane mõjuhindang lähtub eeldusest, et **Terviseameti ülesanded ja teenuseosutajate kohustused on sätestatud ning neid eelnõus ei muudeta**. Seega rakendatakse suures osas juba praegu kõiki kehtivaid isikuandmetega seotud turvalise andmetöötlemise nõudeid. Juba täna peab nii Terviseamet kui teenuseosutaja rakendama kõiki IKÜM põhimõtteid – nii andmetöötlemise minimaalsuse (IKÜM art 5 lg 1 c), eesmärgipärasuse (IKÜM art 5 lg 1 b), õigsuse (IKÜM art 5 lg 1 d), usaldusväärsuse ja konfidentsiaalsuse (IKÜM art 5 lg 1 f) ning säilitamise (IKÜM art 5 lg 1 e) põhimõtteid. Oluline on rõhutada, et vastutav töötleja (Terviseamet, teenuseosutaja) peab tagama IKÜM-i põhimõtetega kooskõla (IKÜM art 5 lg 2).

Loodavad riigi infosüsteemi kuuluvad andmekogud – TALIS ja MEIS – aitavad kokkuvõttes tagada isikute õiguste kaitset. Seetõttu on Terviseameti avaliku ülesande täitmisel isikuandmete töötlemine kavandatud eesmärkidel põhjendatud ja eesmärgipärane (IKÜM art 6 lg 1 p e) ning loob õigusliku aluse isikuandmete töötlemiseks kvaliteetse tervishoiuteenuse võimaldamiseks ja rahvatervise huvides (IKÜM art 9 lg 2 p-d h ja i). Võimalikud kaasnevad riived on õigustatud isikute endi õiguste kaitseks, sealhulgas õigus heale arstiabile ja ohutule elukeskkonnale jms. Kuna nendes valdkondades teeb järelevalvet just Terviseamet, on ka sellega seotud andmetöötlus ameti vaatest eesmärgipärane. Seejuures ei anta käesoleva eelnõuga ametile uusi õigusi, vaid kõik õigused ja kohustused, kehtivad juba praegu. Eelnõuga sätestatakse pigem ühtsetel alustel andmepõhine järelevalve, mis on läbipaistvam ja mugavam kõigile osapooltele ning vastab asjakohastele infoturbenõuetele (üks süsteem).

Eelnõus on sätestatud konkreetsed eesmärgid ja andmekoosseisud, mida Terviseamet võib töödelda, tagades seeläbi andmetöötamise seaduslikkuse ja läbipaistvuse (IKÜM art 5 lg 1 p a).

Kuna isikuandmeid tuleb töödelda viisil, mis tagab isikuandmete turvalisuse ning kaitseb loata või ebaseadusliku töötlemise, juhusliku kaotamise, hävitamise või kahjustumise eest, tuleb vastutaval töötlejal rakendada asjakohaseid kaitsemeetmeid, mis selle põhimõtte järgimise tagavad (IKÜM art 5 lg 1 p f ja lg 2).

Riigi infosüsteemi kuulvad andmekogud on allutatud küberturvalisuse seadusele ([KüTS](#) § 3 lg 4 p 1). Riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude puhul tuleb lähtuda KüTS-is toodud nõuetest, seejuures võrgu- ja infosüsteemide küberturvalisuse nõuetest ([E-ITS](#) ning selle alammoodul [CON2](#) – isikuandmete kaitse). Volitatud töötleja (TEHIK) haldab mitmeid eriliigilisi isikuandmeid sisaldavaid andmekogusid ning omab pikaajalist kogemust andmete haldamisel ja kaitsel. Põhimäärustes on volitatud töötlejale sätestatud mitmeid kohustusi, sealhulgas infoturbemeetmed jms.

Võimalikud ohud on järgmised:

- andmete **konfidentsiaalsuse või tervikluse kadu** kasutaja vea tõttu, mis on maandatud pääsuõiguste haldamise, perioodilise pääsuõiguste läbivaatamise, personali koolitamise, andmete varundamise ning logide haldamise ja monitooringuga;
- kompetentse **töötaja lahkumine või töölt kõrvalejäämine**, mis on maandatud töötajatele asendajate määramisega, kes on võimelised töö üle võtma ja asjaomastele isikutele tööks vajaliku teabe dokumenteerimine ja kättesaadavaks tegemine;
- isikuandmete **töötlemise nõuete rikkumine**, mis on maandatud vastutava personali koolitamise, kasutajate süsteemi sisselogimise, andmete krüpteerimise, sisekontrolli tegemise ja andmete varundamisega;
- võimalikud **välised süsteemi ründed**, mis on maandatud vajalike tulemüüride, logiseirete jt meetmetega.

Riskide hindamisel lähtutakse riski realiseerumise tõenäosusest ja realiseerumise mõjust. Kuna tegemist on kontrollitud keskkonnaga, ei kaasne käesoleval juhul eelnõus käsitletud andmete lisandumisel täiendavaid riske, mis tingiks isiku õigustele ja vabadustele suure ohu. Riskide maandamiseks rakendatakse erinevaid meetmeid nagu juurdepääsude kontroll ja haldus, töötajate pidev koolitamine ja süsteemide logi jms.

Seega, loodavas andmekogus töödeldakse samu andmeid, mida varem koguti erinevates süsteemides, kuid nende töötlemise viis, koosseis ja eesmärk ei muutu. Koondamine ühte andmekogusse ei tähenda, et riskid kasvavad, sest ligipääs ja töötlemise põhimõtted on samad ning töötlus on pigem senisest isegi selgemini reguleeritud. Riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu kasutab kaasaegseid tehnilisi ja organisatoorseid turvameetmeid, mis on andmekogu haldamisel läbipaistvam ja konkretiseeritum, kui erinevates süsteemides. Kasutajate ligipääs andmetele on piiratud vastavalt tööülesannetele ja logitakse. Andmekogu loomine ei piira kuidagi andmesubjektide õigusi võrreldes varasemaga vaid isegi suurendavad läbipaistvust ja nende õigusi (nt otsejuurdepääs). Infoturbe kontekstis on töötlus allutatud KüTS-ile ja seega auditeerimisele.

Kokkuvõttes on kavandatud isikuandmete töötlemine kooskõlas IKÜM artiklis 6 ja 9 sätestatud töötlemisaluste ja lisatingimustega ning artiklis 5 sätestatud põhimõtetega ning muudatusega ei kaasne isikute õigustele ja vabadustele suurt ohtu.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Kavandatavate muudatuste tulemusena suureneb koostöö riigiasutuste ja nende allasutuste vahel. Paraneb riiklike andmekogude vahel toimuv infovahetus ja andmete kasutamine muutub efektiivsemaks. Seega omab muudatus positiivset mõju riigiasutuste koostööle, andmekogudevahelisele andmevahetusele ja andmete efektiivsemale kasutusele.

Rahvatervishoiupoliitika rakenduslike tegevussuundade elluviimisel tuleb ressursside efektiivsel ja läbipaistval kasutamisel lähtuda tõenduspõhistest teadmistest. Tõhusam järelevalve mõjutab elanike heaolu ning ühiskonna toimimist. Eelnõuga kavandatud muudatused aitavad vältida võimalikke riske erinevates valdkondades. Otsest majanduslikku mõju kohalikele omavalitsustele ei kaasne.

MEIS infosüsteemiga täiendavaid kulutusi tööjõuresursile ega muudele sarnastele kuludele ei teki, sest Terviseamet täidab järelevalvega seotud ülesandeid ka praegu ning selleks vajalik tööjõuresurss on olemas. MEISi infosüsteemi ülalpidamiskulud kaetakse TEHIK-u eelarvest kuni 50 000 euro ulatuses aastas. Tulevikus tehtavad õigusruumi muudatused võivad tuua kaasa MEISi täiendavaid arendusvajadusi. Arendusvajadus tekib üksnes siis, kui õigusruumi muudatused on sisult ja olemuselt sedavõrd olulised, et nõuavad menetlusprotsessi või kontrollprotokollide ümberkujundamist. Sellisteks arendusvajadusteks vajalikud vahendid taotletakse RES protsessis, tuginedes vastava eelnõu seletuskirjas toodud arvestuste alusele

KTI-ga seotud muudatuste mõju on samuti positiivne. Uuringutulemuste ja aruannete automaatne esitamine koos vajalike andmetega vähendab inspektorite käsitsi sisestataivate andmete mahtu ja selleks kuluvat aega. Samuti kiireneb osapooltevaheline suhtlus, näiteks keskkonnatervishoiu valdkonna indikaatorite arvutamisel, sageduslubade kooskõlastamisel ning joogivee kontrollikavade koostamisel ja täitmise jälgimisel. Praegu kulub ühe kontrollikava koostamiseks ligikaudu üheksa tööpäeva, kavandatava lahenduse korral on oodatav ajakulu kolm tööpäeva. Muudatus suurendab võimalusi elukeskkonna, sealhulgas tervist toetava ja ohutu keskkonna, analüüsimiseks ja hindamiseks. KTI nime muutmine ega andmekoosseisude täpsustamine ei mõjuta asutuse eelarvet ning kõik kavandatavad tehnilised tulevikumuudatused ja funktsionaalsused kaetakse välisvahenditest või muudest allikatest.

TALIS-e loomisel liiguvad veeanalüüside vastused infosüsteemide vahel automaatselt. Kuna Terviseametil on juba referentlabori ülesanded, ei mõjuta infosüsteemi loomine asutuse eelarvet. Muudatus on eelkõige õiguslik: see koondab ameti ülesanded ühtsesse raamistikku ning suurendab andmetöötluse läbipaistvust. TALIS-e kasutuselevõtt vähendab Terviseameti töökoormust, hõlbustab laboritöötajate tööd, vähendab ajakulu ja tõhustab järelevalve läbiviimist. Näiteks ei pea inspektorid edaspidi andmeid käsitsi sisestama, mis võimaldab töötajate aega säästa.

Muudatused mõjutavad eelkõige **Terviseametit**. Terviseametile avaldub mõju eelkõige sekkumisvõimaluste kaudu. Terviseametile otsest majanduslikku mõju ei kaasne.

8. Rakendusaktid

Eelnõuga nähakse ette volitusnormid Terviseameti laboriinfosüsteemi ja Terviseameti järelevalvemenetluse infosüsteemi põhimääruste kehtestamiseks. Volitusnormid on vajalikud, kuna seaduse tasandil sätestatakse infosüsteemide pidamise põhialused. Selline jaotus võimaldab sätestada seaduses isikute õiguste ja isikuandmete töötlemise seisukohalt olulised küsimused ning jätta rakendusakti infosüsteemi pidamise tehnilisemad ja korralduslikumad aspektid.

Volitusnormide ulatus on piiratud seadusega ning määrustega ei või kehtestada uusi seadusest mittetulenevaid andmetöötluse eesmärgi, isikuandmete kategooriaid ega Terviseameti pädevust laiendavaid kohustusi.

Seaduse vastuvõtmisel kehtestatakse järgmiste ministri määruste **uued terviktekstid**:

1. Sotsiaalministri määrus „Terviseameti järelevalvemenetluse infosüsteemi põhimäärus“.
2. Sotsiaalministri määrus „Terviseameti laboriinfosüsteemi põhimäärus“.

Seaduse vastuvõtmisel tuleb **muuta** järgmisi ministri määrusi:

1. Tervise- ja tööministri 12. märtsi 2019. a määrus nr 25 „Nakkushaiguste registri põhimäärus“. Täpsustatakse andmeandjaid (laboriinfosüsteem).
2. Tervise- ja tööministri 7. juuli 2022. a määrus nr 50 „Tervishoiukorralduse infosüsteemi põhimäärus“. Välja jäetakse viited järelevalvele kuna selles infosüsteemis järelevalvet ei tehta.
3. Sotsiaalministri 27. augusti 2025. a määrus nr 44 „Vee terviseohutuse infosüsteemi põhimäärus“. Muutub nimetus, andmeandjaid täiendatakse Terviseameti laboriinfosüsteemiga ning täpsustatakse andmete esitamise viisi.

Seaduse vastuvõtmisel tuleb **muuta** Vabariigi Valitsuse 1. detsembri 2016. a määrust „Tervise infosüsteemi põhimäärus“. Andmeandjaid täiendatakse Terviseameti laboriinfosüsteemiga.

Rakendusaktide kavandid on esitatud seletuskirja lisas.

9. Seaduse jõustumine

Seadus on kavandatud jõustuma 2027. aasta 1. jaanuaril. Kõik infosüsteemide toimimiseks vajalikud arendustööd on valmis ning lisaaega ei vaja. Kuna eelnõuga ei sätestata teenuseosutajatele ühtegi uut lisakohustust, on muudatustest mõjutatud otseselt vaid Terviseamet. Vajalikud teavitused uutest infosüsteemidest on peamistele partneritele juba tehtud (nt laborid, vee-ettevõtjad jne). Seega täiendavat üleminekuaega ei vajata.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumile, Justiits- ja Digiministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Terviseametile, Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele, Andmekaitse Inspektsioonile.

Algatab Vabariigi Valitsus „...“ „.....“ 2026. a.